

به نام خدا

همیاران محیط زیست (مشارکت شهروند محور در راستای حفاظت محیط زیست)

مهرماه ۹۳

مقدمه و طرح مسأله

سازمان حفاظت محیط زیست، علیرغم تلاش های صورت گرفته هنوز هم با معضلات و مشکلات عدیده‌ای مواجه است و بسیاری از مسایل محیط زیستی کشور، امروز در حال تبدیل به بحران می باشد. معضلات بزرگی چون ریزگردها، کم آبی دریاچه ارومیه، خشک شدن هامون و زاینده رود، مصرف بی‌رویه آب و انرژی، آلودگی هوا و ... موجب شده نگاه یکسویه و دولت محور به محیط زیست دستخوش تغییر گردیده و ضرورت جلب مشارکت حداکثری مردم و تحول فرهنگی و رفتاری جامعه بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد. بحران‌ها و مشکلات موجود در محیط زیست زائیده‌ی تمدن بشری است. انسان به دلیل قدرت خلاقیت و همچنین فکر و اندیشه خود توانسته روند کار طبیعت را تغییر دهد و در جهت استفاده از منابع، نظم آن را بر هم زند. اما به دلیل محدودبودن اطلاعات و آگاهی‌ها و عدم شناخت پیچیدگی و روابط متقابل، لطماتی بر محیط زیست وارد کرده، به نحوی که پیشرفت علم و تکنولوژی بر میزان آلودگی‌ها و تخریب منابع نیز افزوده است. به نظر می‌رسد راه اساسی برون رفت از وضعیت فعلی، تکیه بر خود مردم و ظرفیت‌های جامعه‌ی مدنی پویا است. به کارگیری و بهره‌مندی از ظرفیت بیکران مردم به منظور حفظ و صیانت زیست‌کره که امانت و موهبتی الهی است، با در نظر داشتن رویکردهای هفتگانه‌ی زیر میسر و امکان پذیر خواهد بود:

- ✓ فناوری را که مجموعه‌ای از رفتار آگاهانه، عقلانی، سازمان یافته و کارآمد است در تعارض با انسان نبینیم، منوط به این‌که هماهنگ با طبیعت و محیط به کار گرفته شود
- ✓ پیشرفت و ترقی را امری طبیعی و اجتناب‌ناپذیر بدانیم. اینکه رشد و توسعه جامعه انسانی بدون توجه و عدم اعتناء به مقدرات محدود سیاره ما بوده است و ماحصل این بی‌اعتنایی، بحرانی است که در اکثر زمینه‌ها دامنگیر آن شده است
- ✓ انسان را محور اصلی توسعه پایدار دانسته و برنامه توسعه پایدار و اهداف حفاظت از محیط زیست را دو اصل غیر قابل تفکیک از هم بدانیم
- ✓ آگاهی و مشارکت همگانی به ویژه فعالیت گروه‌های طرفدار محیط زیست را در راستای حفظ و احیای محیط زیست جزو اولویت‌های توسعه پایدار بدانیم
- ✓ معتقد باشیم مسوولیت و وظیفه حفظ و احیاء منابع طبیعی کشور باید به عنوان یک ضرورت حیاتی و انکار نشدنی در قالب اخلاق محیط زیست آموزش داده شود

- ✓ آرزوی رسیدن به صلح جهانی را بر اساس روابط انسانی بین تمام ملل داشته باشیم
- ✓ اعتقاد به همکاری و همفکری بین انسان‌ها در سطوح ملی، منطقه‌ای و جهانی به منظور حفظ زیست‌کره و بهره‌گیری بهینه از این موهبت برای بقای انسان داشته باشیم

محیط زیست به عنوان یک مقوله فرهنگی و اجتماعی

نگاه به محیط زیست به عنوان یک مقوله فرهنگی و اجتماعی از بسیاری جهات می‌تواند در بردارنده نوعی فعالیت گسترده برای احیای رابطه فراموش شده تمام بخش‌های یک جامعه پویا قلمداد شود. گرچه سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) نقش مهمی در پیشبرد اهداف محیط زیستی دارند، اما زمانی که تمامی فعالان این عرصه را به سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در این زمینه محدود کنیم، عملاً پیکره‌ی عظیمی از جامعه را فراموش و از پتانسیل‌های موجود در آنها صرف نظر کرده‌ایم.

جامعه ایران دارای ویژگی‌های تاریخی، اجتماعی و فرهنگی منحصر به خود است که برنامه‌ریزی برای ارتقای مشارکت مردم باید با در نظر داشتن این خصیصه‌ها صورت گیرد. فقدان رشد جامعه مدنی در سال‌های اخیر سبب تخریب سرمایه‌های اجتماعی، ترویج روح بی‌تفاوتی و بی‌اعتمادی متقابل دولت و ملت شده است. این وضعیت همچنین پراکندگی ساختارهای اجتماعی و عدم اطمینان مردم به چنین ساختارهایی را پدید آورده است. در عین حال باید بپذیریم ایران از معدود کشورهایی محسوب می‌شود که شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی حقیقی در آن، چالش‌های زیادی را با خود به همراه دارد. هر چند فعالیت‌های محیط زیستی معمولاً از پشتوانه مردمی گسترده بر خوردار بوده است.

در این راستا برنامه‌ریزی برای جلب مشارکت تک تک شهروندان جامعه ایران در حوزه فعالیت‌های مختلف محیط زیستی به منظور آموزش، فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی ضرورتی است که باید مورد توجه سازمان محیط زیست قرار گیرد. گفتنی است سازمان در سال‌های گذشته طرح‌های متفاوتی از جمله محیط‌یار، همیار محیط زیست و ... را طراحی و به اجرا گذاشته است، اما دو مسأله موجب بازنگری و تجمیع این طرح‌ها شده است. اول میزان اندک موفقیت طرح‌های مذکور و آسیب‌هایی که در پی داشته است و دوم پراکندگی و تعدد طرح‌هایی که علی‌القاعده می‌توانند در قالب یک طرح و یک ناظر به اجرا درآیند.

همیار محیط زیست

همیار محیط زیست در طرح پیش رو، مبتنی بر جذب آحاد جامعه و تک تک افرادی است که دغدغه محیط زیست دارند، ولی فرصتی برای کمک به بهبود وضعیت محیط زیستی کشور نیافته‌اند. شهروندانی با موقعیت‌ها، مشاغل و تحصیلات مختلف که در جامعه ما زیست می‌کنند و می‌توانند در امر ارتقای فرهنگی و آگاهی‌بخشی به منظور حل مسایل محیط زیستی کشور یاری‌رسان باشند. بنابراین، اجرای طرح همیاران محیط زیست کشور می‌تواند ظرفیتی بس بزرگ برای فعال سازی شهروندان در راستای دغدغه مند کردن و مسئولیت پذیری جامعه تلقی شود.

ارایه آموزش‌های دقیق به داوطلبان، حضور در طرح و اطلاع‌رسانی در باب مسایل و اولویت‌های محیط زیستی کشور، می‌تواند شبکه‌ای گسترده از افراد جامعه را شکل داده و حس همیاری و طبیعت دوستی را در میان مردم ترویج کند. همیار محیط زیست در واقع شهروند مسئولیت‌پذیر و دغدغه مند جامعه ایران است که توسط سازمان حفاظت محیط زیست آموزش داده شده و افزایش توان می‌یابد تا برخوردار از سواد محیط زیستی شده و بتواند به طور داوطلبانه در حوزه های آموزش، اطلاع رسانی، ارتقای فرهنگی، تبلیغ و پیشگیری از آلودگی‌ها و به حداقل رساندن تخلفات زیست محیطی فعالیت کرده و موثر واقع شود.

اهداف طرح همیار محیط زیست

هدف‌های اجرای طرح همیار محیط زیست به این شرح است:

۱. تلاش برای استفاده‌ی بیشینه از ظرفیت‌های مردمی در حفظ و حراست از محیط زیست کشور
۲. تبلیغ، ترویج و اشاعه فرهنگ حفاظت از منابع طبیعی و توسعه فضای سبز
۳. ارتقای فرهنگی برای نهادینه کردن الگوهای صحیح تولید و مصرف در جامعه
۴. آموزش عمومی افراد و ترویج مسایل مهم محیط زیستی به سایر افراد جامعه
۵. ترویج روش‌های نوین پیشگیری از آلودگی و مقابله با آسیب‌های محیط زیستی
۶. اطلاع یافتن سازمان از تخریب محیط زیست و تخلفات صورت گرفته

۷. استفاده از ظرفیت همیاران برای پیشبرد برخی فعالیت‌های سازمان که نیاز به مشارکت گسترده دارد (همچون سرشماری حیات وحش، پاکسازی طبیعت و مقابله با بحران‌های محیط زیستی)
۸. حمایت از حیات وحش و تامین حقوق حیوانات از طریق آموزش‌های فرهنگی و اجتماعی
۹. برگزاری گردهمایی‌ها و همایش‌های فصلی و سالانه همیاران محیط زیست
۱۰. تبدیل «همیار محیط زیست» به یکی از نشان‌ها (برندها)ی شناخته شده کشور در حوزه فرهنگ محیط زیست

وظایف همیار محیط زیست

وظایف و مسئولیت‌های همیاران محیط زیست به این شرح است:

۱. همکاری با سازمان حفاظت محیط زیست در چارچوب وظایف و اختیارات همیاری به منظور تحقق اهداف سازمان
۲. رصد و ارزیابی تخلفات مشهود محیط زیستی که در دستورالعمل‌ها و بسته‌های آموزشی توضیح داده می‌شود
۳. ارایه به موقع اطلاعات و گزارش‌ها به افراد مسئول در سازمان حفاظت محیط زیست از طریق پایگاه مجازی، تلفن و ...
۴. ارتقای فرهنگی به منظور نهادینه کردن الگوهای صحیح تولید و مصرف و تغییر نگرش و رفتار شهروندان در راستای حفاظت از محیط زیست
۵. تلاش برای افزایش مشارکت مردم و ترغیب آنان به فعالیت‌های داوطلبانه به منظور صیانت از محیط زیست کشور
۶. آموزش مردم و ترویج روش‌های پیشگیری از آلودگی و مقابله با آسیب‌های محیط زیستی
۷. همکاری در جهت شناسایی متخلفین صید و شکار در چارچوب ضوابط و قوانین
۸. طراحی، ارایه و اجرای ایده‌های خلاق محیط زیستی به ویژه در حوزه‌های فرهنگی و علمی به کمک سازمان محیط زیست و سازمان‌های مردم نهاد

ساختار تشکیلاتی و اجرایی همیار محیط زیست

ابعاد ساختاری و اجرایی طرح باید به دقت طراحی و معین شود. سازمان حفاظت محیط زیست نقش اصلی در مدیریت و اجرای طرح دارد و می‌تواند در این زمینه از سازمان‌های مردم‌نهاد و دیگر نیروهای اجتماعی نیز استفاده کند. آنچه در طرح‌های پیشین وجود داشته و به نوعی از موانع اجرایی و عوامل ضعف به شمار می‌آید، در طرح پیش رو لحاظ شده تا حتی الامکان انعطاف‌پذیری و سهولت در پیشبرد محقق شود. مواردی همچون دیوانسالاری‌های دست و پاگیر، کمیته‌ها و کارگروه‌های متعدد به ویژه در استان‌ها که تشکیل آنها همواره دشوار بوده، هزینه‌های مالی بالا، برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی برای داوطلبان و ... از فعالیت‌هایی است که موجب کندی در اجرای طرح‌های مشارکت‌های مردمی و عدم موفقیت آنها شده است. بدین منظور حوزه‌های مختلف مرتبط با برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت بر طرح همیار محیط زیست را جداگانه مورد بررسی قرار می‌دهیم:

الف) اجرایی شدن طرح

از آنجا که همیار محیط زیست حوزه‌های مختلف فعالیت و موضوعات متفاوت محیط زیستی (طبیعی، انسانی، دریایی) را شامل می‌شود و بحث و بررسی پیرامون آن، طبق نظر ریاست سازمان در «شورای حفاظت و نظارت» صورت گرفته، پیشنهاد می‌شود همین شورا مسئولیت نظارت و پیشبرد طرح را بر عهده گیرد. گفتنی است طرح مذکور نوعاً ماهیت فرهنگی و اجتماعی داشته و راهبرد آموزش و اطلاع‌رسانی را در پیش خواهد گرفت. طبعاً موارد مربوط به گزارش تخلفات به حوزه‌های نظارتی برای برخورد و پیگیری ارجاع خواهد شد. به منظور عملیاتی شدن طرح پیشنهاد می‌شود کارگروهی با هدف تدوین دستورالعمل‌ها و آئین‌نامه‌ها و همچنین یک تیم اجرایی با هدف عملیاتی کردن طرح، زیر نظر شورای حفاظت و نظارت تشکیل گردد.

اهم وظایف تیم اجرایی طرح به این شرح است:

- ✓ بررسی، تبادل نظر و تصویب سیاست‌های کلان همیاران محیط زیست
- ✓ تمهید منابع و امکانات لازم به منظور پیشبرد فعالیت‌ها و تداوم اجرای طرح همیاران محیط

زیست

- ✓ **ارایه گزارش عملکرد اجرای طرح و گزارش های دریافتی از همیاران در حوزه های سه گانه (طبیعی، انسانی، دریایی) به شورای حفاظت و نظارت**
- ✓ **ارزیابی ضعف ها، موانع و مشکلات طرح و ارایه راهکار برای رفع آنها**
- ✓ **برنامه ریزی برای تولید و تدوین بسته های آموزشی و ارایه آنها به همیاران محیط زیست**
- ✓ **تلاش برای ارتباط مداوم و موثر با همیاران از طریق فناوری های نوین ارتباطی**
- ✓ **ارتباط مستمر با کارشناسان مسئول در ادارات کل استان ها و ادارت شهرستان ها**
- ✓ **برنامه ریزی برای برگزاری نشست ها و همایش های سالانه و تقدیر از همیاران برتر**

مجریان طرح همیار محیط زیست می توانند از میان کارشناسان، مشاورین و دیگر نیروهای توانمند سازمانی و مدنی انتخاب شوند. ادارات کل استان ها و ادارات شهرستان ها نیز موظف خواهند بود نماینده خود را به عنوان مسئول طرح معرفی کنند تا برنامه ریزی و انجام امور و ارتباط های لازم با همیاران را برقرار کند.

ب) داوطلبان و صدور کارت همیار محیط زیست

داوطلبان مشارکت در طرح همیار محیط زیست تمامی شهروندان کشور از طیف ها، اقشار و حرف گوناگون هستند. دانش آموزان، دانشجویان و دانشگاهیان، کارمندان، معلمان، کسبه، بازنشستگان و ... همه می توانند داوطلب شده و همیار محیط زیست گردند. به این ترتیب که با ورود به «پایگاه مجازی طرح همیار محیط زیست» و ثبت نام، بسته آموزشی اولیه را دریافت کرده و در صورت داشتن صلاحیت، واجد دریافت کارت همیار محیط زیست شوند. گفتنی است داوطلب باید از افراد خوشنام و بدون سوء سابقه موثر بوده و با ثبت مشخصات فردی و ارائه مدارک لازم از طریق پایگاه مجازی و سپردن تعهد مبنی بر انجام وظایف و عدم تخلف از قوانین، مراحل دریافت کارت همیاری را طی کند.

کارت همیار محیط زیست بدون نشان ریاست جمهوری و سازمان حفاظت محیط زیست بوده و توسط شورای حفاظت و نظارت سازمان و با نظارت حراست سازمان، صادر خواهد شد. این کارت شأن هویتی همیاران محیط زیست را پوشش داده و در آن تأکید می شود که «این کارت به منظور ارتقای فرهنگی و اطلاع رسانی بوده و امکانی برای برخورد با متخلفین یا ورود به مناطق یا مراکز خاص ایجاد نمی کند.» هر همیار محیط زیست

دارای یک کد شناسایی خواهد بود که در واقع شناسه هویتی وی است و با استفاده از آن می‌تواند با عوامل سازمان در ارتباط بوده و نظرات و گزارش‌های لازم را ارسال کند.

همچنین کارت‌های صادر شده توسط سازمان، دارای تاریخ اعتبار یکساله بوده و تمدید آن منوط به فعالیت مستمر همیار و فقدان تخلف است.

همیار محیط زیست از مقطع سنی آغاز دانش آموزی به بعد را شامل می‌شود. از آنجا که همیاران محیط زیست باید کمینه‌ای از دانش و توانمندی استفاده از فناوری‌های ارتباطی را داشته باشند، لازم است سه گروه در اینجا مورد اشاره قرار گیرند. نخست دانش‌آموزان که به دلیل پائین بودن سن و سطح دانش، برنامه‌ها و آموزش‌های متفاوتی برای آنان طراحی شده و همچنین مشارکت والدین در فعالیت‌های آنان مورد نیاز خواهد بود. دوم افراد بیسواد یا کم‌سواد که به هر شکل امکان طی فرایند دریافت کارت همیار محیط زیست و ادامه فعالیت‌ها طبق چارچوب‌های تعیین شده را ندارند. این افراد در صورتی که بتوانند از یک فرد مطمئن برای انجام برخی فعالیت‌ها کمک بگیرند، امکان مشارکت در طرح را خواهند داشت، در غیر این صورت پیشنهاد می‌شود سازمان محیط زیست از این افراد که اغلب در حوزه صید و شکار فعال بوده و اخبار تخلفات این حوزه را گزارش می‌دهند، به شکل مستقیم (غیرمجازی) در ارتباط بوده و خارج از طرح همیاران محیط زیست از آنان استفاده کرده و مسایلی همچون حق‌الکشف را نیز طبق ضوابط خود به ایشان پرداخت کند. گروه سوم هم دیگر آحاد جامعه از جمله بازنشستگان سازمان، کارشناسان سازمان، متخصصان حوزه محیط زیست، نخبگان، فعالان مدنی و ... است که ظرفیت‌های بیشتری برای فعالیت و کمک به محیط زیست کشور دارند. مجریان طرح برای این گروه نیز باید برنامه‌های متفاوتی داشته باشند و از ظرفیت و توان آن‌ها به شایستگی استفاده کنند.

ج) فرآیندهای ارتباطی و اطلاع‌رسانی

با وجود در اختیار داشتن ظرفیت‌های اداری و سازمانی، تجربه نشان داده است که دیوانسالاری‌های متعدد و جلسات کم‌بازده گرهی از پیشبرد اینگونه طرح‌ها نمی‌گشاید. در عوض استفاده از ظرفیت‌فناوری‌های نوین ارتباطی ضمن کاهش هزینه‌ها، سرعت و بازدهی و انعطاف بیشتری را به همراه دارد. بدین منظور پیشنهاد می‌شود پایگاه مجازی همیار محیط زیست زیر نظر «شورای حفاظت و نظارت» و تحت اداره مجریان طرح راه‌اندازی شده و بخش اعظم فعالیت‌های طرح همیار محیط زیست از این طریق سازماندهی و هدایت شود. طراحی

پایگاه مجازی باید به گونه‌ای باشد که امکان ثبت نام داوطلبان، دریافت گزارش‌ها، اخبار و فایل‌ها، اجرای صفحه شخصی هر یک از همیاران، دریافت گزارش عملکرد هر همیار، ارتباط مستمر از طریق رایانامه و... را دارا باشد. مجریان طرح همچنین موظفند بانک اطلاعات همیاران محیط زیست را با استفاده از داده‌های پایگاه مجازی تهیه کنند. (این پایگاه مجازی می‌تواند در یکی از زیرشاخه‌های سامانه‌ی مجازی کنشگران محیط زیست کشور در نشانی: ngo.doe.ir تشکیل شود).

همچنین امکان ارتباط تلفنی همیاران با دبیرخانه شورای حفاظت و نظارت و دریافت گزارش‌ها و اخبار و ... نیز باید فراهم شود تا در شرایط اضطراری که امکان دسترسی به اینترنت وجود ندارد، فرایند ارتباط قطع نشود.

د) آموزش و دانش افزایی همیاران محیط زیست

طرح همیار محیط زیست ریشه در مشارکت مردم، آموزش شهروندان و افزایش آگاهی‌ها داشته و در پی رسیدن به جامعه‌ای است که مسئولیت پذیر و دغدغه مند بوده و در آن فرهنگ حفظ محیط زیست نهادینه شده و رفتار شهروندان کمینه‌ی خطرپذیری (ریسک) و مخاطره را در پی داشته باشد. به همین دلیل آموزش، دانش افزایی و افزایش توانمندی‌ها و مهارت‌های شهروندان از اهمیت وافر برخوردار است. بخش قابل توجه آموزش داوطلبان طرح همیار محیط زیست به صورت غیرحضوری و مجازی صورت می‌گیرد. به این ترتیب که هر داوطلبی که در پایگاه مجازی ثبت نام کند، می‌تواند فایل آموزشی تهیه شده و موجود روی پایگاه را دانلود کرده یا از دفاتر سازمان در استان‌ها و شهرستان‌ها دریافت کند. به علاوه مجریان طرح باید به طور مستمر از طریق فضای مجازی با همیاران در ارتباط بوده و مطالب آموزشی را برای آنان ارسال کنند. در کنار فضای مجازی، برگزاری گردهمایی‌های کشوری سالانه (یا فصلی و منطقه‌ای) همیاران محیط زیست کشور باید در دستور کار قرار گیرد تا ضمن آموزش همیاران، زمینه ارتباط همیاران و استفاده از ظرفیت‌های مشترک و دیگر فعالیت‌ها نیز میسر شود. لازم به ذکر است که استفاده از ظرفیت‌های علمی کارشناسان سازمان و کارشناسان و متخصصان فعال در نهادهای مدنی در دانش افزایی و آموزش همیاران حتماً باید مورد توجه باشد.

ه) ارزیابی و نظارت

طراحی و اجرای همیاران محیط زیست و استفاده از ظرفیت شهروندان دغدغه‌مند کشور به همان اندازه اهمیت دارد که نظارت و ارزیابی و کنترل آسیب‌های احتمالی ناشی از اجرای طرح. بدین منظور بایستی از یک سو حدود اختیارات همیاران محیط زیست معلوم و معین بوده و از سوء استفاده‌های احتمالی پیشگیری شود و از سوی دیگر برنامه‌هایی برای شناسایی همیاران برتر و تقدیر از فعالیت‌های آنان در نظر گرفته شود.

محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های همیار محیط زیست به این شرح است:

۱. عدم هرگونه سوء استفاده از کارت همیاری و هرگونه همکاری با متخلفین محیط زیستی
۲. ممانعت از هرگونه درگیری با افراد، حتی متخلفین و صرفاً گزارش تخلفات مشاهده شده به سازمان
۳. ممنوعیت جلب یا توقیف متخلفین یا وسایل و تجهیزات ایشان
۴. هرگونه همکاری همیاران با سازمان‌ها و واحدهای تابعه آن در اموری نظیر سرشماری حیات وحش، مقابله با بحرانهای محیط زیستی و ... صرفاً با نظارت سازمان یا مسئول محیط زیست منطقه صورت پذیرفته و همیاران به هیچ عنوان نمی‌توانند شخصا و خارج از دستور و نظارت سازمان محیط زیست اقدامی در این خصوص انجام دهند
۵. ممنوعیت استفاده یا بکارگیری از سلاح و تجهیزات حفاظتی مأمورین اجرایی سازمان شامل بی‌سیم، دوربین سازمانی، خودرو و موتورسیکلت
۶. چنانچه سازمان حفاظت محیط زیست شرکت در دوره آموزشی را برای همیاران الزامی بداند، ادامه فعالیت همیاری افراد منوط به شرکت در دوره مذکور است
۷. بروز تخلف توسط همیار یا سوء استفاده از کارت موجب ابطال و توقیف کارت همیاری شده و برابر ضوابط قانونی و آئین‌نامه فعالیت همیاران، با آن برخورد خواهد شد
۸. همیاری محیط زیست به عنوان همکاری داوطلبانه با سازمان حفاظت محیط زیست تلقی شده و هیچگونه تعهدی برای تامین مالی و تجهیزات و ... از جانب سازمان حفاظت محیط زیست متوجه همیاران نمی‌کند

جمع بست

طرح پیش رو به منظور تجمیع فعالیت‌های مرتبط با جلب مشارکت تک تک شهروندان در سازمان محیط زیست تهیه شده و در صورت تصویب، باید تدوین شیوه‌نامه‌ی اجرایی، برآورد هزینه‌ها، طراحی پایگاه مجازی، طراحی کارت همیاری و دیگر گام‌های اجرایی طی برنامه‌ای زمان بندی شده زیر نظر «شورای حفاظت و نظارت» محقق شود. پیشنهاد می‌شود در صورت برداشتن گام‌های نخست و فراهم شدن ظرفیت‌ها، به تدریج اجرای بخش‌هایی از طرح به سازمان‌های مردم‌نهاد واگذار شده و سازمان نقش نظارتی داشته باشد. امید است با اجرای این طرح زمینه جلب مشارکت تمامی شهروندان ایران در داشتن محیط زیستی سالم و پاک تحقق یابد.